

Володимир Іванович КУЛАКОВ

здобувач,
кафедра міжнародних економічних відносин,
Хмельницький національний університет
вул. Маршала Рибалко, 28, м. Хмельницький, 29019, Україна
E-mail: vikulakov@ukr.net
Телефон: +380971930339

**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ СУЧАСНОГО ЕТАПУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ
ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ**

Кулаков, В. І. Тенденції та закономірності сучасного етапу розвитку підприємств легкої промисловості України [Текст] / Володимир Іванович Кулаков // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2013. – Том 13. – С. 288-294. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Виділено актуальні проблеми сучасного етапу розвитку підприємств легкої промисловості України, передумови та причини їх формування і системного впливу на стратегічну перспективу. У межах наявних викликів сучасного етапу розвитку легкої промисловості України автором переслідується мета визначення закономірностей формування наявного рівня ефективності господарської діяльності підприємств та наслідків їх утворення для здатності виконувати господарські функції, адекватно адаптуватись до ринкової кон'юнктури. Проведено аналіз ключових тенденцій розвитку підприємств легкої промисловості України, чинників, що їх визначили, та закономірного характеру настання виявлених тенденцій на сучасному етапі. Встановлено періодичність та вплив системних економічних та глобальних криз, окреслено їх роль у процесі оздоровлення внутрішньогосподарського механізму підприємств легкої промисловості. Доведено, що першопричиною негативних процесів у розвитку підприємств легкої промисловості України виступає неефективна система директивного управління, застосовувана в плановій економіці Радянського Союзу, яка визначила неможливість підприємств адекватно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та галузеві виклики.

Ключові слова: легка промисловість, конкурентоспроможність, ринкова кон'юнктура, підприємства легкої промисловості, економічні кризи.

Владимир Иванович КУЛАКОВ

**ТЕНДЕНЦИИ И ЗАКОНОМЕРНОСТИ СОВРЕМЕННОГО ЭТАПА РАЗВИТИЯ
ПРЕДПРИЯТИЙ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ**

Аннотация

Рассматриваются актуальные проблемы современного этапа развития легкой промышленности Украины, первопричины их формирования и системного влияния в стратегическом периоде. В пределах системных проблем текущего этапа развития легкой промышленности Украины, автором поставлена цель определения закономерностей формирования существующего уровня эффективности хозяйственной деятельности предприятий и последствий их возникновения для способности реализовывать хозяйственные функции, адекватно адаптироваться к рыночной конъюнктуре.

Проведен анализ ключевых тенденций развития предприятий легкой промышленности Украины, факторов, которые определили их, и закономерного характера наступления этих тенденций на современном этапе. Определена периодичность и влияние системных экономических и глобальных кризисов, их роль в процессе оздоровления внутривозвращенного механизма предприятий легкой промышленности.

Установлено, что первопричиной негативных процессов в развитии предприятий легкой промышленности Украины выступает неэффективная система директивного управления, которая использовалась в плановой экономике Советского Союза и определила невозможность предприятий адекватно реагировать на изменения рыночной конъюнктуры и возникновение отраслевых кризисов.

Ключевые слова: легкая промышленность, конкурентоспособность, рыночная конъюнктура, предприятия легкой промышленности, экономические кризисы.

TRENDS AND PATTERNS OF MODERN STAGE OF UKRAINIAN LIGHT INDUSTRY ENTERPRISES DEVELOPMENT

Abstract

Actual problems of the development of enterprises of light industry of Ukraine at present stage, preconditions and reasons of their formation and system influence on strategic prospect are defined. Within available challenges of the Ukrainian light industry present stage development, the author pursues the aim of determination of regularities of the enterprises economic activity efficiency and consequences of their formation on ability to carry out economic functions, adequately adapt to a market conjuncture. The analysis of key tendencies of the Ukrainian light industry enterprises development, factors that defined them and appropriate character of the revealed tendencies in the present stage are conducted. The frequency and influence of system economic and global crises, their roles in the process of the light industry enterprises intraeconomic mechanism improvement are defined. It is found out that the prime cause of the Ukrainian light industry enterprises negative processes development is the inefficient system of directive management which was applied in the Soviet Union planned economy and defined enterprises impossibility to react adequately to market conditions changes and branch calls.

Keywords: light industry, competitiveness, market conditions, light industry enterprises, economic crisis.

JEL Classification: L10, L60, O10

Вступ. Сучасні тенденції та закономірності формування середовища господарювання виступають об'єктивним критерієм здатності підприємств легкої промисловості України вистояти перед системним впливом негативних чинників, закладених за командно-адміністративної системи директивного розподілу ресурсів та товарів, підміни інституційних інструментів ринкового середовища, серед яких логістично-збутові процедури як спосіб ресурсного забезпечення та посування товарів, мобілізація фінансових ресурсів як складова фінансово-інвестиційного забезпечення, контакт зі споживачами як ключовими представниками цільових збутових ринків.

Водночас інша, не менш складна за процедурою та наслідками формування, є кон'юнктура, що розвивалась під дією чинників світової фінансової кризи 2008 р. Загальний порівняльний аналіз структурної кризи 1992-1996 рр., світових фінансових криз 1998 р. та 2008 р. попередньо свідчить, що критичних наслідків, які спостерігались на початку 90-х рр. минулого століття, на сучасному етапі вдасться оминати, а сам вплив можна порівняти зі ще одним стрес-тестом, у ході якого підприємства отримують можливість впорядкувати політику управління активами, традиційно відтерміновувану в період високого попиту, підвищити її ефективність за рахунок наближення критеріїв реалізації господарської діяльності до розвитку ринкової кон'юнктури [1, с. 34-36].

Формулювання мети статті та завдань. З огляду на наведені актуальні виклики сучасного

етапу економічного розвитку метою публікації є визначення ключових тенденцій, закономірностей та наслідків їх формування для підприємств легкої промисловості України, встановлення можливих напрямів їх адаптації до кон'юнктурних змін цільових ринків та економіки загалом.

Виклад основного матеріалу. Об'єктивні зміни в системі відносин та формування інституційного середовища для підприємств легкої промисловості не пройшли непоміченими як для окремих суб'єктів господарювання, так і для всієї галузі. Оцінка статистичних показників розвитку підприємств легкої промисловості протягом 2001-2011 рр. свідчить на користь обнадійливої тенденції сталого зростання обсягу продукції легкої промисловості протягом усього аналізованого періоду [2] (рис. 1).

Водночас чітко простежується інтервал, що відповідає часу світової фінансової кризи – 2008-2009 рр. коли ринок "просідає". Про тимчасовий стресовий характер останнього свідчить відновлення зростання вже з 2009 р. На відміну від затяжної системної кризи 90-х років минулого століття, для відновлення господарської активності не було потреби у системних перетвореннях у галузі та економіці, підприємствам не довелося проводити реструктуризацію, оновлювати структуру технологічного забезпечення [3, с. 148; 4, с. 23; 5, с. 18]. Однак очевидно, що збутова політика та управління фінансовим забезпеченням вимагали змін.

Рис. 1. Динаміка реалізованої продукції легкої промисловості у 2001-2011 рр. (на основі даних [2])

Слід зауважити, що хоча в більшості випадків криза сприймається як випадковість, їх настання відбувається регулярно з інтервалом 6-10 років. Зокрема, слід згадати кризи 1974-1975 рр., 1980-1982 рр., 1990-1991 рр., 1997-1998 рр. та 2008-2009 рр. Тобто, позначене на графіку "просідання" можна назвати типовим, що настає з регулярністю 6-10 років (рис. 1) [6, с. 54]. Також цілком логічною слід вважати необхідність пошуку, в нашому випадку - для підприємств легкої промисловості, заходів попередження настання чергової економічної кризи несистемного характеру у формі системи моніторингу економічної кон'юнктури, прогнозування політичних, фінансових, валютних та енергетичних процесів, яка очевидно буде інтегрована у систему прийняття господарських рішень підприємства.

Поряд з зазначеною необхідністю застосування системи моніторингу, на окрему увагу заслуговує питання суто внутрішніх закономірностей розвитку підприємств легкої промисловості національного ринку. Найвні зрушення в статистичних показниках свідчать про зростання промисловості на 2011 р. порівняно з 2001 р. у 6,3 раза, у той час, як легка промисловість зростала значно нижчими темпами, і, для порівняння, у 2011 р. відносно 2001 р. зросла лише в 3,27 раза. Для статистично досліджуваних секторів легкої промисловості цей показник спав у 2011 р. відповідно для текстильного виробництва, виробництва одягу, хутра та виробів з хутра – 3,48 раза та для виробництва шкіри, виробів із шкіри і 2,83 раза. Разом з нижчими темпами зростання просідання "секторів" отримало нижче значення, ніж промисловість загалом.

Таким чином, спостерігаються структурні зміни в економіці, які, на наше переконання, з одного боку продиктовані неспроможністю на інвестиційній основі відтворити виробничі потужності і, як наслідок, відбувається природне зниження виробництва, а з іншого – заміщенням товарів вітчизняної легкої промисловості імпортованими, зростанням через це невикористаних потужностей, їх ліквідацією [7, с. 277-278; 8, с. 19].

На цьому етапі аналізу слід чітко виокремити причини відносного відставання в розвитку секторів легкої промисловості. Серед них: гігантоманія, що втілюється у надмірно великих розмірах промислових підприємств, з економічно невиправданими масштабами виробничої концентрації; низька ефективність управління, що визначається відсутністю дієвих інноваційних механізмів розвитку підприємств, розробок нових моделей одягу, взуття, матеріалів та засобів виготовлення продуктів легкої промисловості, дієвого системного менеджменту, стратегічного управління, маркетингу та фінансового менеджменту; висока енергозалежність, матеріало- та енергоємність, викликані застосуванням застарілих технологій; відсутність сприятливої кон'юнктури на вітчизняному ринку через падіння споживчого попиту в 90-х роках минулого століття, та без її відновлення з початком економічного зростання в 2000-2008 рр.; посилення глобалізації, яка традиційно сприймається причиною зниження конкурентоспроможності підприємств легкої промисловості України на зарубіжних ринках, заміщення продуктів національних виробників

імпортованими товарами; неспроможність адекватно реагувати на ринкову кон'юнктуру, відсутність політики управління цільовими збутовими риками, фінансовим забезпеченням, відсутність систем управління ризиками, інноваційного розвитку.

Через вищезазначені причини частка секторів легкої промисловості в загальному обсязі

випущеної промисловістю України продукції знижується протягом 2001-2011 рр. удвічі, з 1,4 % до 0,7 %, текстильного виробництва, виробництва одягу, хутра та виробів з хутра відповідно з 1,0 % у 2001 р. до 0,5 % у 2011 р., виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів відповідно з 0,4 % в 2001 р., до 0,2 % у 2011 р. [2] (рис. 2).

Рис. 2. Частка секторів легкої промисловості в промисловості України у 2001-2011 рр., % [2]

Показовим варто вважати факт зростання ціни на вироби легкої промисловості, а це свідчить, що в натуральному вигляді темпи скорочення виробництва є ще вищими.

На цьому етапі аналізу складно усвідомити, що більшою мірою визначило зазначене падіння обсягів виробництва: конкуренція з боку імпортерів чи втрата технологічно-ресурсної бази виробництва? Очевидно, що існують передумови для впливу як першого, так і другого чинників. Водночас відстежити їх дію, послідовність змін у галузі та їх вплив на профільні підприємства гіпотетично можливо на основі аналізу симптоматичних змін у номенклатурі продуктів, товарів та послуг. Зокрема, на сучасному етапі не доводиться надмірно сподіватись на швидке оновлення технологічного процесу вдосконалення управління цільовими ринками та контакту зі споживачами. Як наслідок, національні підприємства легкої промисловості традиційно програють конкурентну боротьбу на роздрібному ринку одягу. До вразливих конкурентних позицій необхідно зарахувати використання різноманітних матеріалів, інноваційні технології, засоби з'єднання матеріалів, фарбування, технологічної обробки, конструкторські вдосконалення та трудомісткість.

Очевидно з цієї причини в номенклатурі продуктів легкої промисловості відбувається

скорочення за такими позиціями, як: пальта, напівпальта, накидки, плащі, куртки теплі та вироби аналогічні чоловічі та хлопчачі, жіночі та дівчачі; костюми чоловічі та хлопчачі, жіночі та дівчачі; піджаки та блейзери, куртки типу піджаків, джемperi та вироби аналогічні чоловічі та хлопчачі, жакети та блейзери, піджаки, куртки типу піджаків, джемperi та вироби аналогічні жіночі та дівчачі; брюки, бриджі чоловічі та хлопчачі, жіночі та дівчачі; светри, джемperi, пуловери, жилети та вироби аналогічні трикотажні машинного чи ручного в'язання; одяг верхній трикотажний (табл. 1).

З іншого боку показовим є зростання або відсутність суттєвих змін за товарними групами, для яких технологічні процеси не змінювались достатньо тривалий час, кількість операцій в технологічному процесі залишається нижче середнього рівня, а використовувані матеріали відносно дешеві та доступні. До такого роду продуктів, як свідчить статистика, належать: тканини, килими та вироби килимові, матеріали неткані і вироби з матеріалів нетканих, вата бавовняна, віскозна та з інших текстильних матеріалів, вироби з вати, полотна трикотажні машинного чи ручного в'язання, вироби панчішно-шкарпеткові трикотажні машинного чи ручного в'язання, одяг верхній трикотажний, трикотаж спідній, взуття.

Таблиця 1. Виробництво основних видів продукції легкої промисловості за 2003–2011 роки [9]

Вид продукції легкої промисловості	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Пряжа бавовняна, тис. т	8,6	11,2	11,2	9,9	12,7	10,4	6,7	5	2,5
Тканини, млн м ²	76,3	108	114	99,9	114	109	86,8	88,2	89
Білизна постільна, млн шт.	10,5	11,1	12	13,3	16,1	12,4	9,2	11,5	11,2
Килими та вироби килимові, млн м ²	4,2	5,1	5,6	6,2	7,7	7,1	4,7	5,9	7,6
Матеріали неткані і вироби з матеріалів нетканих, тис.т	6,8	8,8	11,6	14,7	16,1	16,6	14,5	16,2	17,8
Вата бавовняна, віскозна та з інших текстильних матеріалів, вироби з вати, тис.т	4,9	6,1	6,7	12,1	15,1	18,8	17,6	17,3	15,9
Полотна трикотажні машинного чи ручного в'язання, тис.т	5,3	6,3	5,9	5,7	4,7	3	2,8	3,9	4,5
Вироби панчішно-шкарпеткові трикотажні машинного чи ручного в'язання, млн пар	43,3	51,4	55,5	53,8	60,3	61,7	59,5	76,8	89,8
Пальта, напівпальта, плащі, куртки теплі та вироби аналогічні чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	875	615	649	630	534	376	399	424	380
Пальта, напівпальта, плащі, куртки теплі та вироби аналогічні жіночі та дівчачі, тис.шт.	3277	3637	3346	2675	2541	2512	1783	1874	1750
Костюми чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	1567	1860	1608	1344	1107	1000	632	515	593
Костюми жіночі та дівчачі, тис.шт.	604	837	893	730	524	496	318	410	326
Піджаки та блейзери, куртки типу піджаків, джемperi та вироби аналогічні чоловічі та хлопчачі, тис. шт.	1417	1615	1917	1815	1394	1081	782	878	806
Жакети та блейзери, піджаки, куртки типу піджаків, джемperi та вироби аналогічні жіночі та дівчачі, тис. шт.	4123	4772	4644	4115	3725	2527	2036	1802	1911
Брюки, бриджі чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	6504	8223	7371	6933	6436	5513	4671	4572	4790
Брюки, бриджі жіночі та дівчачі, тис.шт.	10559	10354	8519	7582	5988	5207	3255	3785	3251
Сукні та сарафани жіночі та дівчачі, тис.шт.	1167	1209	1264	916	961	1046	1340	1293	1733
Светри, джемperi, пуловери, жилети та вироби аналогічні трикотажні машинного чи ручного в'язання, тис.шт.	6324	5029	4964	4753	3849	2341	1474	1668	1598
Одяг верхній трикотажний, тис.шт.	3803	4666	4452	5926	4174	4421	3119	3897	3268
Трикотаж спідній, млн.шт.	18,8	25,6	26,9	30,7	31,2	22,7	16,8	22,5	30
Пальта і напівпальта, шуби з хутра натурального, тис.шт.	11,2	10,4	14,5	11,2	8,9	8,6	6,7	6,4	6,4
Шкіра, оброблена після дублення чи оброблена під пергамент, тис.м ²	3859	3977	4287	4242	3794	4398	2859	2641	2607
Взуття, млн пар	20,3	21,7	20,5	21,2	22,5	22,2	20,4	25,7	27,6

У межах наявних тенденцій спостерігається також відносно стале значення виробництва таких товарів, як: білизна постільна, сукні та сарафани жіночі та дівчачі, що на наше переконання досягається за рахунок масового виникнення дрібних приватних виробництв, що здійснюють діяльність за номенклатурою продуктів з обмеженою кількістю технологічно нескладних операцій. Як показує практика, кількість малих підприємств та приватних підприємців з технічною базою в межах одного швейного цеху суттєво зросла протягом останніх десяти років.

Водночас варто зауважити, що відсутні будь-які передумови для перетворення в перспективі такого роду цехів у середні та великі підприємства. Ширина їх асортименту сягає 7-15 однотипних виробів, з обмеженими можливостями суттєво наростити інноваційний потенціал та якість [10,

с.51-52]. Очевидно, що для розширення, нарощення інноваційного потенціалу, збільшення кількості застосовуваних технологічних операцій у такого роду підприємств недостатньо ресурсного і особливо інвестиційного потенціалу. У межах наявної кількості операцій вони спроможні гнучко змінюватись відносно вимог ринку. За умов критичного розвитку ринкової кон'юнктури незначний обсяг вкладених інвестицій дає можливість швидко закрити виробництво. З іншого боку, форма організації забезпечує можливість для таких підприємств взяти участь у франчайзингових та аутсорсингових операціях.

Зниження обсягів виробництва таких продуктів легкої промисловості, як пряжа бавовняна, пальта і напівпальта, шуби з хутра натурального, шкіра, оброблена після дублення чи оброблена під пергамент, могло відбутись як з

причин відсутності сировини, традиційно імпортованої з-за кордону, так і від втрати технологічної бази.

Таким чином, до тенденцій та закономірностей сучасного етапу розвитку підприємств легкої промисловості України варто зарахувати сукупність наслідків дії різнорівневих та різнопланових чинників, спровокованих, з одного боку, неспроможністю ні технологічно, ні організаційно адекватно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, а з іншого - відсутністю ресурсів на необхідне нарощення технологічних інновацій та конкурентної боротьби. Як наслідок, переважна більшість підприємств легкої промисловості України стала банкрутами та була ліквідована. Ті що залишились, забезпечили власну діяльність на основі і завдяки операціям з давальницькою сировиною – толінгу.

Використання толінгу дало можливість уникнути зупинки підприємств в умовах структурної кризи національної економіки, падіння купівельної спроможності населення і втрати національних ринків. Мінімальна маржа від толінгу не забезпечує отримання ресурсів для технічного переозброєння та оновлення технологічної бази. Водночас підприємства отримали можливість вивчити галузеві інноваційні тенденції, інтегруватися у світові коопераційні зв'язки.

Висновки та перспективи подальших розвідок. У руслі аналізу ключових чинників слід забезпечити ефективну роботу на цільових ринках та резерви ефективного управління господарською діяльністю в системі наявних кон'юнктурних тенденцій.

Список літератури

1. Коваленко, Д. Аналіз причин низької результативності реструктуризаційних процесів у легкій промисловості України [Текст] / Д. Коваленко // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію.-2007.-№1.-С. 33-36.
2. Обсяги реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) за 2001-2011 роки [Електронний документ] / Державна служба статистики України // http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/orp_rik/orp_06_u.htm
3. Касьян, З. Е. Діагностика інноваційної діяльності вітчизняних підприємств легкої промисловості [Текст] / З. Е. Касьян, Т. Є. Воронкова // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2012. – №1. – С. 145-152.
4. Копельчук, В. П. Особливості інвестицій підприємств легкої промисловості [Текст] / В. П. Копельчук // Інвестиції : практика та досвід. – 2012. – №9. – С. 22-23.
5. Ромусік, Я. Конкурентоспроможність легкої промисловості України та механізми її підвищення [Текст] / Я. Ромусік // Економіст. – 2007. – №3. – С. 16-19.
6. Царенко, О. Моделювання траєкторії розвитку та напрямів нарощення конкурентних переваг легкої промисловості регіонів [Текст] / О. Царенко // Економіка та держава. – 2010. – №6. – С. 53-55.
7. Дибленко, В. І. Конкурентні переваги і конкурентоспроможність підприємств швейної промисловості [Текст] / В. І. Дибленко, О. О. Шевченко, О. М. Дишлюк // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2011. – №6. – С. 276-278.
8. Царенко, О. В. Інноваційна інтеграція як ефективний механізм нарощення конкурентних переваг легкої промисловості регіональних економічних систем [Текст] / О. В. Царенко // Інвестиції : практика та досвід. – 2010. – №5. – С. 18-21.
9. Виробництво основних видів промислової продукції за 2003–2011 роки [Електронний документ] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/pr/prm_rik/prm_rik_u/vov2005_u.html.
10. Ковальчук, С. В. Вибір пріоритетів маркетингової стратегії - основа комерційного успіху підприємств легкої промисловості [Текст] / С. В. Ковальчук, О. В. Лопатовська // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2008. – №6. Т.3. – С. 50-53.

References

1. Kovalenko, D. (2007). Analysis of the causes of low efficiency of restructuring processes in the light industry of Ukraine [Analiz prychnyn nyz'koi rezultatyvnosti restrukturyzaciynnykh procesiv u leghkij promyslovosti Ukrajinny]. State newsletter on privatization, 1, 33-36.
2. Volume of industrial production (works, services) for 2001-2011 [Obsiah realizovanoi promyslovoi produktsii (robit, posluh) za 2001-2011 roky]. State Statistics Service of Ukraine. Retrieved February 25, 2013, from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/orp_rik/orp_06_u.htm
3. Kasjjan, Z. E. Voronkova, T. Je. (2012). Diagnosis innovation of domestic enterprises of light industry [Diahnostyka innovatsiinoi diialnosti vitchyzniansnykh pidpryemstv lehkoj promyslovosti]. Bulletin of the Kiev National University of Technologies and Design. 1, 145-152.
4. Kopeljchuk, V. P. (2012). Features investment of Light Industry [Osoblyvosti investycij pidpryemstv leghkoj promyslovosti]. Investment: Practice and Experience, 9, 22-23.

-
5. Romusik, Ja. (2007). Competitiveness of Light Industry of Ukraine and the mechanisms of its increase [Konkurentospromozhnistj leghkoji promyslovosti Ukrajinjy ta mekhanizmy jiji pidvyshhennja]. *Economist*, 3, 16-19.
  6. Carenko, O. (2010). Modeling trajectories and areas of augmentation competitive advantages of light industry Regions [Modeljuvannja trajektoriji rozvytku ta naprjamiv naroshhennja konkurentnykh perevagh leghkoji promyslovosti rehioniv]. *Economy and State*, 6, 53-55.
  7. Dyblenko, V. I. Shevchenko, O. O., Dyshljuk, O. M. (2011). Competitive advantage and competitiveness of enterprises garment industry [Konkurentni perevaghy i konkurentospromozhnistj pidprijemstv shvejnoji promyslovosti]. *Bulletin of the Kiev National University of Technologies and Design*, 6, 276-278.
  8. Carenko, O. V. (2010). Innovative Integration as an effective mechanism for augmentation light industry competitive advantage of regional economies [Innovacijna integracija jak efektyvnyj mekhanizm naroshhennja konkurentnykh perevagh leghkoji promyslovosti rehionalnykh ekonomichnykh system]. *Investment: Practice and Experience*, 5, 18-21.
  9. Manufacture of basic industrial products for the years 2003-2011 [Vyrobnyctvo osnovnykh vydiv promyslovoji produkciji za 2003–2011 roky]. State Statistics Service of Ukraine. Retrieved March 12, 2013, from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/pr/prm_ric/prm_ric_u/vov2005_u.html
  10. Kovalchuk, S. V. Lopatovsjka, O. V. (2008). Selecting priorities marketing strategy - the foundation of commercial success of Light Industry [Vybir priorytetiv marketynghovoji strateghiji - osnova komercijnogho uspikhu pidprijemstv leghkoji promyslovosti]. *Bulletin of Khmelnytsky National University. Economics*, 6.3, 50-53.

Стаття надійшла до редакції 16.05.2013 р.